

STIČNOSTI SREČKA KOSOVELA IN MATIJE FERLINA

ANJA BAJDA

2. 5. 2012 - 16:00

/ TEATER V ETER

(<http://www.radiostudent.si/kultura/teater-v-eter/sti%C4%8Dnosti-sre%C4%8Dka-kosovela-in-matije-ferlina>)

Po besedah enega od slovenskih literarnih teoretikov je literarna svoboda, manifestacija človekove ustvarjalnosti, predvsem svoboda bralca - tistega, ki je v literarni tekst pripravljen vstopiti brez predsodkov in neobremenjen z nakopičenim znanjem.

Hrvaški koreograf in performer Matija Ferlin je v Stari mestni elektrarni Ljubljana priredil nihilomelanholični kurz, parafrazo fragmentov iz zapuščine Srečka Kosovela v hipermoderni performativni različici.

Svoboda bralca in težnja k osvobajanju duha, eklatantni moment Kosovelove besedne umetnosti, predvsem poezije, se preko Matije Ferlina v performansu Sad Sam Lucky preljuje v večravninsko stičnost skupnih potez. Prvič, skozi podobnost ustvarjalnega impulza, doživljanja in izraznosti na ravni Kosovel-Ferlin; drugič, skozi paralelnost njune percepcije svobode, duha, srečanja umetnika z vsakdanom in z umetniško formo, skozi katero se izraža, in, tretjič, v tematizaciji polja sprejemnikovega zaznavnega aparata - na ravni Ferlin, Kosovel in gledalec.

Prvi del se izteka v jecljavem motrenju besede; poizkusih izgovoriti besedo pravilno, poizkusih izgovoriti pesem okleščeno interpretativne navlake. Raznorodne gibalne in performativne sekvence med seboj povezuje pojem dela, ki edini ohranja »Živost« umetnika.

Solo plesna predstava Sam Sad Lucky je fizičen odgovor na ustvarjanje slovenskega avantgardističnega pesnika Srečka Kosovela. Pesnik-ustvarjalec-performer je dobesedno zgolj miza, torej objekt, na katerega je pribita beseda. V njegovo telo - v zaris duše je pribit izraz, na katerega nobeno prihodnje pričakovanje, pričakovana interpretacija, naj se še tako trudi tolmačiti, hermenevitično krpati pomen, ne more imeti vpliva. Umetnik je dobesednost, je arte-fakt.

Medtem ko Srečko zahteva osvobojenega bralca kot tistega poslušalca, ki se bo znašel v medvrstičju njegove senzibilnosti, Matija Ferlin svobodo podaja tranzitivno, dejstveno, upognjeno med besedo, objekt, telo in dušo, in vanjo locira gledalčev pogled. Ne da bi nihilomelanholično razgrinjal kot črni žolč in jo z neizbriso in vztrajno gostobesednostjo ali gibalno izraznostjo izrinil v območje prevelike faktičnosti in ji s tem odvzel naboj Realnega.

Ferlinovi kreaciji se lepo prilega označba ludistično nihilomelanholična performativna gesta. Prazen prostor, markiran oder, na katerem se poznajo zgolj sledi premikajočega se telesa, za katere se zdi, da rastejo iz gibanja-besede in da vznikajo iz korelacij med objektom-mizo, aludira na pesnikovo dediščino, ki je v času neizogibno obstojna in kreira ustvarjalno potenten dinamizem gibanja, brezbrizen do prevajanja ostalin simbolnega v dediščini v tisto vseobsegajočo in vase zagledano gotovost, trdnost in stabilnost presoje s pozicije zdajšnjosti.

Lucidnost je Ferlinova in Kosovelova kvaliteta, še ena njuna stičnost, identitetno ju razločujoča in združujoča poteza, ki razvrednoti vprašanja časnosti, nadaljevanja, privzemanja zastarelih strukturalističnih angažmajev okrog medbesedilnosti, kolažiranja in citatnosti; Ferlin in Kosovel sta si blizu v smrti Evrope in v občutenju izpraznjenosti duha, v občutenju klime in prostora, ki želi vse, kar se začne na črko M, in najmanj to; Moč, Mišice, morda Mir, Model ... in ki mu manjka najbolj

esencialna sestavina, torej Misel, izrivajoča logiko napredka, zlasti v območju mišljenja duha in ustvarjalnosti.

Tudi tukaj se torej stakneta oba avtorja; torej slovenski poet in hrvaški koreograf in performer, slednji ne kot interpret, preoblikovalec, tvorec nove vsebine na podlagi obstoječega dela in podatkov iz Kosovelovega življenja, ampak kot snovalec tkiva, ki se oblikuje kot nadaljevanje, nadgradnja oziroma del Kosovelovega duhovnega zarisa.

Navkljub omenjenemu velja poudariti, da večravninska stičnost Kosovela in Ferlina ne leži in se ne izraža zgolj skozi nekakšno brezdanjo podobo nihilistično-ludistično razpoloženega in sebe v svetu doživljajočega ustvarjalca-umetnika, ampak gre za neki presežek, ki se nahaja v doslednem sledenju konstruktivistično-modernističnemu skeletu percepcije in podstati umetniškega dela, ob tem pa za paralelizem ludične-parodične instance protikapitalistične »ideološke« usmeritve obeh ustvarjalcev; pri čemer tendencioznost, torej ideološkost, oba presegata v tistem, kar lahko poimenujemo nihilomelanholični ludus.

Sekvenčno nizanje prizorov, podob, prehajanj, gibov in ilustrativnosti se izogiba analogijam med Kosovelom-avtorjem, Ferlinom-koreografom in besedo-telesom. Ob koncu te enkratne polifonije, ko v dvorani ostane osvetljeno občinstvo, v izvotljenosti posvetitve umrlemu pesniku in skladno s tem odsotnosti narativne matrice in vzročno sekvenčne dramaturgije, ki običajno spremlja hommage, zasije živost nepremaganega ustvarjalnega in svobodomiselnega duha. Slednji se s premagljivostjo, prekoračitvijo in vprašanjem lastne pozicije v liniji napredka pravzaprav že davno ne ukvarja več.

Performans Sad Sam Lucky, ki je nastal v produkciji Zavoda Emanat, je v sredo, 25. aprila, iskriivo vdobrovoljil Anjo Bajda.